

Frifinnelsen av Ravner og Sandberg.

Av
Direktør Lorentz Vogt

II.

I lagmannsrettens dom var der lagt megen vekt på, at i okkupasjonstiden måtte ingen sette sitt skjonn op mot myndighetenes — hvilke disse måtte være fremgikk ikke av dommens premisser. Dette synspunkt gikk også igjen i flere av avisenes overskrifter.

Hertil svarer som ovenfor citert dommerne Berg og Evensen. Der var ingen konstitusjonelle myndigheter å konferere med.

Dommer Fougner med tilslutning av dommes Johannessen kommer med følgende bemerkelsesverdige uttalelse:

«Et råd med hensyn til riktig nasjonal holdning gitt i de kritiske år (merk: fortallet de kritiske år) i den ene eller annen retning — positivt: «Du skal» eller negativt: «Du må ikke» — likegyldig hvor det kom fra, kunde bare ha en viss begrenset verdi, som et moment mellom andre. Det var i vårt okkuperte land ingen som hadde patent på det hele lytefrie nasjonale syn. (Men hvor mange slike patentinnehavere har vi ikke alle møtt?) Og forholdene var iallfall så tidlig som høsten 1940 i stadig utvikling. Heller ikke var det så tidlig opstått noe autoritativt dirigerende motstandsorgan. Et vesentlig moment burde og måtte derfor bli: Den nasjonalsinnede nordmanns egen samvittighetsfulle prøvelse av en foreliggende situasjon så langt han ikke herved kom i motstrid med sund rettskjennelse.

Uttalelsen åpner vide perspektiver. Den har en tydelig brodd til de kretser, som mener, at de har vært berettiget til under og særlig etter okkupasjonen å sette sig i dommersetet, som om de hadde «patent på det hele og lytefrie nasjonale syn». Uttalelsen understreker videre parolens sterkt begrensede verdi — også de positive parolers. Den gir den enkelte plikt og dermed også større rett til å gjøre sig op sin egen mening med de muligheter for feil, som aldri kan undgås. Men som alle generelle uttalelser bør den leses med en viss begrensning. I administrasjonsråds-tiden — altså inntil 24. september

1945, ligger det innenfor dets oppgave.

Dommen ble svært heftig angrepet av et par aviser. Det fremgår av angrepene, at disse ikke har hatt anledning til å lese premisene. De bygger bl. a. på den falske forutsetning at de kommissariske statsråder dannet en Regjering, hvilket er positivt og hvis uriktighet er skarpt understreket i premisene.

Frifinnelsen av de tre ikke-nazistiske kommissariske statsråder viser, at vi er på vei tilbake til de rettsbegreper som man hadde før krigen, men som ble suspendert under okkupasjonen og stillet i skyggen den første tid etter denne. Så er det under og etter alle kriger. En sterk psykisk påkjennlig som under en okkupasjon vil alltid gi tilbakeslag. Vi kan følge dette i detalj etter engelskmennenes besettelse av store deler av Sjølland i 1807. Vi merket mindre til det etter 1814, fordi Unionens innvirkelse sletter ut så meget. I Belgien blev eksessene etter forrige verdenskrig betydelige.

Et folks rettskultur som dets kultur overhodet kan bedømmes etter dets evne til i opphissede tider å bevare sin rettsmoral upåvirket av stemninger og følelser. Vi nordmenn har i så høenseende ikke meget å rose oss av etter krigen. Men der er fremgang. Frifinnelsen av de ikke-nazistiske statsråder er nemlig likeså meget et resultat av en tilbakevendende bevegelse, som har pågått i lengre tid, som den forhåpentlig betegner det endelige vendepunkt innen det pågående oppgjør.

Man skal ikke lyve for sig selv. Der er ingen grunn til hverken for domstolene eller andre til å legge skjul på, at for to år siden vilde dommen blitt fellende. Endnu idag vekker den adskillig kritikk og har vært gjenstand for adskillige offentlige angrep. Da lagmannsrettsbehandlingen begynte, var der få som tenkte sig muligheten av full frifinnelse — slik var opinionen bearbejdet. Om to år vil alle forstå, at dommen var riktig og at dommerne Berg og Evensen's klare votum gav det beste uttrykk for rett og sannhet. De menn, som ennå krever domfellelse, vil da ha glemt sitt standpunkt.

Lorentz Vogt.

I omtrent 1 1/2 måned har det nu va forbudt i Tønsberg å bruke va til å bade i og til å vaske storvask. Forbudet blev proklamert ved en forordning av byingenføren den 26. august. O.r.sakfører Skavang optrådte for en tid siden som en slags ille avis og meddelte at forbudet i realiteten var å betrakte som ophevet men da blev det blåst voldsomt storm i vannglasset, for ikke å vaskeballen, av instanser som fe sig særlig forpliktet til å ivareta barnes ve og vel, i særdeleshed de vo. Og det blev stikk imot byens vannreglement slått fast at forbudet stod ved makt inntil det blev oplyst gjennom en ny forordning fra byingenføren.

Igår blev vannet like godt stengt helt av. Uten noe som helst var ikke antydning til forordning engang. En storm stod og bakte og hadde hender fulle av delg da vannet borte. En annen stod parat til å opvaske, en tredje skulde skylle byens krøller, som akkurat var så grundig inn. Og fra disse tre og andre stiger et samlet anklage mot himmelen, eller rettere sagt i byingenføren, som neppe er i ne himmel idag, i hvert fall ikke syvende. Hvor lenge vil du misbruke vår tålmodighet, Catilina?

Catilina var som bekjent leder av en sammensvergelse i det gamle Rom. Husmødre og andre begynner nu å få et inntrykk av at her forligger en sammensvergelse også i gamle Tønsberg, en sammensvergelse som går ut på å manipulere slik byens varnforsyning at dens borg bringes til randen av fortvilelse. Henrik Ibsen mente at Roms Catilina handlet ut fra ideelle motiver. Kan godt være at Tønsberg's også er det. Det kan endog tenkes at sammensvergelsen ikke har noen egentlig leder, at Tønsberg ikke har en Catilina. Kanskje vi bare har Sulla.

Det er ikke mulig å få oss til å forstå at alt det som skjer i fellesskapet er vår egen skyld. Riksdagen får vi også denne gang vite forbruket er steget så enormt i le

svd. fotogra hvor denne som må stå i tidsen.

skal nålet.

ikke?

nd har som Kringkastingsmeldinger mange sjektesten.

nnligg at landemålet av hvilken nær-skibe r sendes ut igare nevnt u unngjø ette gjøres forelagt for som her Og vi hører

sultater som på landemål emålet op tot at slike il landemål, interesser i ikke inberes demål eller e av idretts-ål vil ikke

dlyden

kes vides- undret i år-ros i ande-

vi har
tater, som
landemål
dlet op
at slike
landemål,
eresseri i
e intere-
mål eller
v idretts-
vil ikke

ydes
s vides
ret i år
i landet
yllup. Et
i tronem
ydes sin
ve å col-
am. En
aturligvis
rsätter.

dommen
delantekt
atektsan-
det inn-
mer ved
len.
et antas
den an-
on som
er hytte-
let er på
dommen
minakes.

redrag)
or gitar.
Hegers
nger av
insemu-

eter 12
ne: V
echam
rdager
45: NY
0 (seq-
dbruka-

1. For-
is Koo-
politisk

(gen-
): 7.30
Konsert
6. 17.45
søndag
1. 22.15

relleende situasjon så langt han ikke
ke herved kom i motstrid med sund
rettsskjønnelse.

Uttalelsen åpner vide perspektiver.
Den har en tydelig brodd til de kret-
ser, som mener, at de har vært be-
rettiget til under og særlig etter ok-
kupasjonen å sette sig i dommersetet,
som om de hadde «patent på det
hele og lytefri nasjonale syn». Ut-
talelsen understreker videre parolens
sterkt begrensede verdi — også de
positive parolers. Den gir den en-
kelte plikt og dermed også større rett
til å gjøre sig op sin egen mening
med de muligheter for feil, som aldri
kan undgås. Men som alle generelle
uttalelser bør den leses med en viss
begrensning. I administrasjonsråds-
tiden — altså inntil 24. september
1940 — hadde vi «legale» tilstander.
Hvad der skjedde etter dette råds be-
stemmelse eller i dets ånd måtte væ-
re riktig, fordi motsatte handling-
er vilde bryte den da fastlagte poli-
tikk. Dette gjaldt også i de første
april dager overfor de lokale nevnders
beslutninger, hvad der er erkjent av
Høiesterett ved frifinnelsen for visse
arbeider på flyplassene nordpå.

Der er et prinsipielt syn som man
savner i dompremissene, men som
burde kunne gjort dommen enstem-
mig: Ravner og Sandberg blev fri-
funnet med 4 mot 1 stemme. Av de
fire nådde de to frem til resultatet
gjennom den subjektivt akseptable
retts villfarelse. Var det ikke skjedd,
vilde de tiltalte blitt dømt med 3 mot
2 stemmer. Men på hvilket grunn-
lag?

Sakens innhold var klart. Der kun-
de ingen dissens være om «forbrytel-
sens» faktiske forhold. I andre straf-
fesaker kan en mann frifinnes, fordi
der er tvil om han er tyven eller
morderen. Men ingen domstol er i
tvil om at det er uriktig å myrde
eller stjele. I dette tilfelle finner to
av Høiesteretts dommere, at Ravner
og Sandberg har handlet riktig. De
vilde selv — etter premisene å døm-
me — ha handlet på samme måte,
om de hadde vært spurt i 1940. Kan
man da overhodet si, at der forelig-
ger noen forbrytelse? Eller er der
spørsmål om en sådan?

Er ikke det virkelige forhold, at
der for Sandberg, Johannessen og
Ravner forelå et politisk vurderings-
problem, hvortil de måtte ta stand-
punkt — et standpunkt, som alle sø-
nere er klar over førte til større for-
dele for landet enn for fienden. Selv-
om de enkelte dommere i Høiesterett
enstemmig var kommet til det resul-
tat, at der forelå en felyvurdering,
vilde det ikke gi anledning til å gjøre
den politiske fellyvurdering til en forbry-
telse. Dessuten: Har Høiesterett —
eller noen annen — forutsetninger
for å avsi skilferlige dommer i po-

Man skal ikke lyve for sig selv.
Der er ingen grunn til hverken for
domstolene eller andre til å legge
skjul på, at for to år siden vilde
dommen blitt feliende. Endnu idag
vekker den adskillig kritikk og har
vært gjenstand for adskillige offen-
lige angrep. Da lagmannsrettsbe-
handlingen begynte, var der få som
tenkte sig muligheten av full frifin-
nelse — slik var opinionen bearbei-
det. Om to år vil alle forstå, at dom-
men var riktig på at dommerne Ber-
gers og Bergsøens klare votum gav
det beste uttrykk for rett og sann-
het. De menn som ennå krever
domfellelse, vil da ha glemt sitt
standpunkt.

Lorentz Vogt.

Det er risikabelt å bli gammel.

(UP). Personer som er 60 år og
eldre er i økende utsatt for trafikku-
lykker enn andre aldersgrupper, fremgår
det av Det nasjonale sikkerhetsråds
statistiske årbok. Dernest kommer
merkkelig nok gruppen 15—24 år,
mens gruppen 5—14 år først kommer
på femteplassen.

nu å få et inntrykk av at her fore-
ligger en sammensvergelse også i det
gamle Tønsberg, en sammensvergelse
som går ut på å manipulere slik med
byens vannforsyning at dens borgere
bringes til randen av fortvilelse. Hen-
rik Ibsen mente at Roms Catllina
handlet ut fra ideelle motiver. Det
kan godt være at Tønsbergs også gjør
det. Det kan endog tenkes at sam-
mensvergelsen ikke har noen egent-
lig leder, at Tønsberg ikke har noen
Catllina. Kanskje vi bare har en
Sulla.

Det er ikke mulig å få oss til å
forstå at alt det som skjer i vir-
keligheten er vår egen skyld. Riktig-
nok får vi også denne gang vite at
forbruket er steget så enormt i løpet
av et døgn at det ikke var annen råd
enn å stenge av. Folk må ha for-
stått at avstengning var forestående
og har tappet for å ha egne reserver
sies det av dem som stiller m... sa-
kene.

Til dette er å si at hvis avstengnin-
gen var almindelig kjent allerede på
forhånd, er det nok ikke bare vann-
rørene som lekker her i byen. Mer

men først
et minutt med
PEBECO

1. Stimulerer organismens naturlige motstandskraft mot bakterier.
2. Bekjemper den skadelige virkning av munn- syren.
3. Renser tennene grundig, men skåner emaljen.

PEBECO
TANNPASTA

3-dobbelt
virkning

All Nøkke A.S. Oslo — biologisk, kjemisk, mekanisk.